

Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije

Podgorica, 6. mart 2020. godine

IZVJEŠTAJ
s IX sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje
Podgorica, 5. decembar 2019. godine

I UVOD

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 28. novembra 2019. razmotrila i utvrdila *Platformu za učešće crnogorske delegacije na IX sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje*, koji je održan u Podgorici, 5. decembra 2019. Tim povodom, Vlada je zadužila Kancelariju za evropske integracije da izvijesti Vladu o zaključcima sa IX sastanka Odbora.

Devetim sastankom Odbora su, s crnogorske strane, ko-predsjedavali glavni pregovarač Aleksandar Drljević i zamjenik glavnog pregovarača Marko Mrdak, a u ime evropske delegacije šef Jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu za proširenje Tomas Haglajtner (*Thomas Hagleitner*).

Sastanak je održan u kontekstu kontinuiranog i redovnog dijaloga sa Evropskom unijom. Na sastanku su razmotreni rezultati aktivnosti s prethodno održanih zajedničkih sektorskih pododbora, na kojima je detaljno razmatrano stanje i napredak ostvaren u procesu usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU, kao i operativni zaključci, koji se odnose na napredak koji je Crna Gora ostvarila na planu institucionalnih, zakonodavnih, političkih i ekonomskih reformi, uz projekciju planiranih aktivnosti.

U skladu s Agendom, na sastanku je diskutovano o pitanjima iz sljedećih oblasti:

1. Politički kriterijumi i reforma javne uprave

- Demokratija, regionalna pitanja i međunarodne obaveze

- Realizacija aktivnosti od održavanja sastanka Posebne grupe za reformu javne uprave održanog 10-11. oktobra 2019.

2. Pravda, sloboda i bezbjednost

- Stanje u poglavljima 23 i 24
- Realizacija aktivnosti od održavanja Pododbora koji je održan 8. i 9. oktobra 2019. i Radnog dokumenta o stanju u poglavljima 23 i 24

3. Ekonomsko upravljanje, finansijska pitanja i statistika

- Praćenje zaključaka Pododbora koji je održan 14. novembra 2019, sa fokusom na:
 - Ekonomska i finansijska pitanja
 - Statistiku i finansijsku kontrolu
 - Status smjernica po zemljama za EKOFIN i PER 2019

4. Unutrašnje tržište i konkurencija

- Praćenje ključnih operativnih zaključaka sa sastanka Pododbora koji je održan 12. juna 2019, sa fokusom na:
 - Javne nabavke (pravno usklađivanje, strategija o javnim nabavkama, međunarodni sporazumi)
 - Konkurencija (nezavisno tijelo za državnu pomoć, slučajevi državne pomoći)

5. Trgovina, industrija, carine i porezi

- Praćenje ključnih operativnih zaključaka sa Pododbora koji je održan 7. novembra 2019, sa fokusom na:
 - Sloboda kretanja robe
 - Trgovina
 - Poreska i carinska pitanja (zakonsko usklađivanje i jačanje kapaciteta, kontrola nezakonite trgovine duvanom)

6. Saobraćaj, životna sredina, energetika i regionalni razvoj

- Praćenje ključnih zaključaka sa Pododbora od 13. juna 2019. s fokusom na:
 - Životna sredina i klimatske promjene
 - Saobraćaj
 - Energetika
 - Regionalna politika

7. Poljoprivreda i ribarstvo (uključujući bezbjednost hrane)

- Praćenje ključnih zaključaka sa Pododbora koji je održan 3. oktobra 2019. s fokusom na:
 - Implementacija Akcionog plana za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU u oblasti Poljoprivreda i ruralni razvoj, Bezbednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor i Ribarstvo;
 - Implementacija IPARD II

8. Inovacije, ljudski resursi, informatičko društvo i socijalna politika

- Praćenje ključnih zaključaka sa Pododbora koji je održan 1-2. oktobra 2019, sa fokusom na:
 - Socijalna politika i zapošljavanje (uključujući socijalnu inkluziju romske populacije)
 - Obrazovanje i kultura
 - Nauka i istraživanje
 - Informatičko društvo

9. Instrument za pretpristupnu pomoć

II ZAKLJUČCI SA IX SASTANKA ODBORA ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE

- Evropska komisija je izrazila očekivanje nastavka postizanja odgovarajućih rezultata, u skladu sa agendom koja je razmatrana.
- Crnogorska strana je izrazila zadovoljstvo zbog održavanja sastanka koji je predstavljao priliku da se procijeni ostvareni napredak i rezultati u prethodnom periodu i ukaže na posvećenost izvršavanju preostalih obaveza u vezi sa procesom pristupanja.

III PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vlada Crne Gore je na sjednici od _____ razmotrila i usvojila Izvještaj sa IX sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji je održan u Podgorici 5. decembra 2019.

IZVJEŠTAJ SA IX SASTANKA ODBORA ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE

U Podgorici je 5. decembra 2019. godine održan IX sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje između Crne Gore i Evropske unije.

U sastavu crnogorske delegacije, koju je predvodio **Aleksandar Drljević**, glavni pregovarač, bili su: *Marko Mrdak, zamjenik glavnog pregovarača za poglavlja pravne tekovine, Ivana Vujošević, savjetnica glavnog pregovarača u Kancelariji za evropske integracije, Angelina Živković, državni sekretar u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Goran Jovetić, državni sekretar u Ministarstvu javne uprave, Marijana Laković-Drašković, GD za organizaciju pravosuđa, krivično zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde, Tanja Ostojić, GD za međunarodnu saradnju i evropske integracije u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Marko Radulović, GD za energetske efikasnost u Ministarstvu ekonomije, Dušan Radonjić, GD za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom u Ministarstvu ekonomije, Biljana Jakić, GD za unutrašnje tržište i konkurenciju u Ministarstvu ekonomije, Ljiljana Simović, GD za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ivana Vojinović, GD za životnu sredinu u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Emina Mujević, GD za međunarodnu saradnju i EU fondove u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Milan Banković, GD za željeznički saobraćaj u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Vladan Radonjić, GD za pomorski saobraćaj u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Radana Damjanović, GD za poljoprivredu u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, Darko Konjević, GD za ruralni razvoj u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, Iva Vuković, GD za ekonomsku politiku i razvoj u Ministarstvu finansija, Jelena Jovetić, GD za politiku javnih nabavki u Ministarstvu finansija, Ivana Maksimović, GD za upravljačku strukturu u Ministarstvu finansija, Biljana Peranović, v.d. GD za poreski i carinski sistem u Ministarstvu finansija, Smiljana Prelević, sekretarka Ministarstva nauke, Igor Vučinić, sekretar Ministarstva kulture, Katarina Živković, načelnica u Ministarstvu finansija, Nataša Kovačević, načelnica u Ministarstvu finansija, Ana Banović, načelnica u Ministarstvu finansija, Branko Krvavac, samostalni savjetnik u Ministarstvu finansija, Majda Savićević, koordinatorka u Upravi za statistiku, Ivana Jovanović, državni revizor, Novo Radović, član Savjeta u Agenciji za zaštitu konkurencije, Šefika Kurtagić, načelnica u Agenciji za zaštitu konkurencije, Rada Marković, pomoćnica direktora Uprave za inspekcijske poslove, Slavojka Šuković, načelnica u Ministarstvu zdravlja, Senad Begić pomoćnik direktora Instituta za javno zdravlje, Ana Martinović, načelnica u Ministarstvu ekonomije, Maja Jakanović, načelnica u Ministarstvu ekonomije, Jelena Kovačević, rukovoditeljka u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Snežana Vujanović, samostalna savjetnica u Ministarstvu finansija, Ružica Bajčeta, samostalna savjetnica u Ministarstvu finansija, Vladan Joković, direktor Uprave carina, Milan Martinović, pomoćnik direktora u Upravi carina, Lidija Mijović, pomoćnica direktora u Upravi carina, Stojanka Milošević, načelnica u Upravi carina, Kadrija Kurpejović, načelnik u Ministarstvu ekonomije, Jovana Krunić, načelnica u Ministarstvu ekonomije, Aleksandra Popović, načelnica u Ministarstvu finansija, Aida*

Salagić Ceković, načelnica u Ministarstvu ekonomije, Brankica Cmiljanović, rukovoditeljka u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Miroslav Mašić, samostalni savjetnik u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Anja Mašanović, samostalna savjetnica u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Milica Mićunović, samostalna savjetnica u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Belma Hasanović, savjetnica u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Mira Radović, načelnica u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Radmila Damjanović, načelnica u Ministarstvu ekonomije, Bojan Vujović, načelnik u Kancelariji za evropske integracije, Ružica Mišković, načelnica u Ministarstvu javne uprave, Filip Obadović, samostalni savjetnik u Ministarstvu kulture, Jadranka Vojvodić, pomoćnica direktora Agencije za elektronske medije, Marko Vukašinović, načelnik u Ministarstvu prosvjete, Ivana Marković, samostalna savjetnica u Ministarstvu ekonomije, Marijeta Barjaktarović Lanzardi, načelnica u Ministarstvu nauke, Biljana Pejović, načelnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Tatjana Anđelić, načelnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

*U sastavu delegacije Evropske unije, koju je predvodio šef Jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu za proširenje **Tomas Haglajtner** (Thomas Hagleitner), bili su iz DG NEAR: Kirsi Pekuri, Mauro di Veroli i Pierluca Merola (Pierluca Merola), kao i predstavnici Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Plamena Halačeva (Plamena Halacheva), Akvile Normantiene, Mladenka Tešić, Nadja Kjučkova (Nadia Kyuchukova), Miguel Margo Gomez i Pavla Snajdrova.*

Glavni pregovarač Aleksandar Drljević je u svom uvodnom izlaganju podsjetio na značaj godišnjih sastanaka Odbora, istakao da je Crna Gora ohrabrena porukom nove predsjednice Evropske komisije da vrata EU za Zapadni Balkan ostaju otvorena i izrazio zadovoljstvo zbog usvojenog Izvještaja o ispunjavanju početnih mjerila za poglavlje 8 – Konkurencija od strane Savjeta EU. Informisao je da je Crna Gora nastavila s posvećenim radom na ispunjenju obaveza definisanih u završnim mjerilima, te da se u narednom periodu očekuje ispunjavanje preostalih obaveza potrebnih za privremeno zatvaranje određenog broja poglavlja i dobijanje završnih mjerila u poglavljima 23 – Pravosuđe i temeljna prava i 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost. Ukazao je na dinamiku rada pregovaračke strukture, kao i aktivnosti Vlade u vezi sa jačanjem saradnje s NVO. Informisao je o ključnim rezultatima u dijelu političkih i ekonomskih kriterijuma, u oblasti unutrašnjeg tržišta i konkurencije, trgovine, industrije, carina i poreza, saobraćaja, životne sredine, energetike, regionalnog razvoja, poljoprivrede i ribarstva (uključujući bezbjednost hrane), kao i u oblasti inovacija, ljudskih resursa, informacionom društvu i socijalnoj politici. Naglasio je da naša opredijeljenost evropskoj integraciji nastavlja da se potvrđuje kroz posvećenost sprovođenju reformi i uspjehom u pregovaračkom procesu, otvorenoj i dobroj saradnji s državama članicama i zemljama regiona.

Šef Jedinice za Crnu Goru u Generalnoj direkciji Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju Tomas Haglajtner je podsjetio na novi sastav Evropske komisije i ohrabrujuću poruku da su vrata EU otvorena za zemlje Zapadnog Balkana. Podsjetio je da Crna Gora ostaje najnaprednija zemlja kandidat za članstvo, imajući u vidu 32 otvorena poglavlja, tri privremeno zatvorena poglavlja, kao i zadata završna mjerila u skoro svim

poglavljima. Naglasio je da je posao na usklađivanju s pravnom tekovinom EU otpočeo u velikom broju oblasti. Pohvalio je proglašenje solane u Ulcinju zaštićenim područjem, kao i donošenje Strategije pametne specijalizacije. Ukazao je da reforme u oblasti vladavine prava predstavljaju prioritet i diktiraju dinamiku pregovaračkog procesa. Kako bi Crna Gora ispunila privremena mjerila u poglavljima 23 i 24, naglasio je važnost proaktivnog jačanja reformskih napora, posebno u oblasti slobode medija, borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala i trgovine ljudima. Imajući u vidu poglavlje 8, izrazio je očekivanje da će Savjet EU uskoro poslati pozivno pismo za predavanje Pregovaračke pozicije. Istakao je značaj reforme javne uprave i ekonomskog upravljanja.

Nakon uvodnih napomena, usvojen je dnevni red sastanka i potpisan Zapisnik s VIII sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, održanog 12. decembra 2018.

1. POLITIČKI KRITERIJUMI I REFORMA JAVNE UPRAVE

Demokratija, regionalna pitanja i međunarodne obaveze

Delegacija EU je ukazala na nizak nivo povjerenja u izborni okvir i podsjetila da izborni zakonodavni i institucionalni okvir zahtijeva dalje usaglašavanje s međunarodnim standardima i preporukama OEBS/ODIHR-a. Primijetili su da skupštinski Odbor za sveobuhvatnu reformu izbornog i drugog zakonodavstva trenutno radi na ambicioznoj agendi i naglasili značaj spremnosti na kompromis i potrebu da svi članovi aktivno učestvuju u radu skupštinskog odbora. Podsjetili su na potrebu za pouzdanim, nezavisnim i efektivnim odgovorom na navodnu zloupotrebu državnih resursa u svrhe političkih partija, izbornih kampanja i ilegalnog finansiranja političkih partija (navodeći za primjer afere „Snimak“ i „Koverat“). Istakli su zabrinutost zbog razvoja događaja u kontekstu sistema kontrole i ravnoteže te nezavisnosti institucija, koji zadiru u srž vladavine prava. Podsjetili su da suštinsko učešće civilnog sektora u donošenju odluka tek treba da bude ostvareno. Pohvalili su potpuno usklađivanje s propisima i odlukama Zajedničke vanjske, bezbjednosne i odbrambene politike EU i ohrabрили dalji napredak u pronalaženju rješenja za otvorena pitanja u oblasti granica i posvećenost uspostavljanju regionalnog ekonomskog prostora (REA). Istakli su da REA pruža okvir s prilagođenom pomoći za sprovođenje reformi u vezi s jedinstvenim tržištem EU.

Crnogorska delegacija je naglasila da je Crna Gora posvećena reformi izbornog zakonodavstva i unapređenju sveukupnog ambijenta u kome će se održati naredni izbori, kroz aktivnosti Odbora za sveobuhvatnu reformu izbornog i drugog zakonodavstva. Podsjetila je da nacrti akata koje je pripremio Odbor predstavljaju dobru polaznu osnovu u cilju implementacije preporuka OEBS/ODIHR-a i nalaza iz izvještaja EU. Kad je u pitanju finansiranje političkih subjekata i izbornih kampanja, upoznala je da je na osnovu rješenja Agencije za sprječavanje korupcije od 3. decembra 2019. utvrđeno da je Demokratska partija socijalista u izornoj kampanji 2016. prekršila Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, zbog čega je prekršajno kažnjena u februaru 2019. Ukazala

je da je Vlada dugoročno opredijeljena da stimuliše rad državne uprave rješavanjem stambenih potreba državnih funkcionera, uz spremnost da otkloni nedostatke koji su uočeni prilikom realizacije ove politike. Podsjetila je da je Crna Gora u kontinuitetu posvećena regionalnoj saradnji i ima aktivnu ulogu u izgradnji stabilnog i bezbjednog regiona kroz učešće u oko 35 regionalnih organizacija i inicijativa. U tom kontekstu, ukazano je da će Crna Gora ozbiljno i temeljno razmotriti svaku regionalnu inicijativu, kao i da je u martu 2019. potpisala Sporazum o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo u kontekstu pristupanja EU.

Reforma javne uprave - Realizacija aktivnosti od održavanja sastanka Posebne grupe za reformu javne uprave održanog 10-11. oktobra 2019.

Delegacija EU je pohvalila kontinuiranu primjenu Akcionog plana za period 2018-2020. za sprovođenje nacionalne Strategije reforme javne uprave 2016-2020. i naglasila značaj pravovremenog sprovođenja predviđenih reformi. Istakla je depolitizaciju javne uprave, optimizaciju javne uprave i efikasnu primjenu upravljačke odgovornosti kao ključne tačke u daljem funkcionisanju javne uprave koja treba da pomogne procesu pristupanja. Izrazila je interesovanje o fazi u kojoj se nalazi nacrt Zakona o slobodnom pristupu informacijama, koji će uključiti relevantne aktere poput organizacija civilnog društva. Naglasila je da je potrebno sprovođenje reformi predviđenih Programom reforme upravljanja javnim finansijama, u skladu s rokovima predviđenim ovim Programom.

Crnogorska delegacija je istakla da će početkom iduće godine početi izrada nove Strategije reforme javne uprave za petogodišnji period. Informisala je o intenzivnom radu na uspostavljanju kontrole javnih konsultacija u javnom sektoru, precizirajući da će sistem kontrole biti uspostavljen u okviru Ministarstva javne uprave. Kad je u pitanju optimizacija, podsjetila je da je u prethodnom periodu zabilježen blagi trend smanjenja zaposlenih u javnoj upravi, kroz isplatu otpremnina i ukidanje radnih mjesta. U vezi sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, ukazala je na plan donošenja zakonskog rješenja koje će biti usaglašeno sa svim međunarodnim standardima u ovoj oblasti. Kao značajan korak u reformi javne uprave, istaknuto je da je povezano šest ključnih registara, uz uključenje Uprave za nekretnine. Istakla je da će dalje aktivnosti reforme javne uprave biti fokusirane na pružanje usluga građanima.

2. SLOBODA, PRAVDA I BEZBJEDNOST

Stanje u poglavljima 23 i 24 – Realizacija aktivnosti od održavanja sastanka Pododbora, koji je održan 8. i 9. oktobra 2019. i Radnog dokumenta o stanju u poglavljima 23 i 24

U kontekstu dobijanja Non pejpera Evropske komisije u novembru 2019, delegacija EU je pohvalila rad Savjeta za vladavinu prava, na čijoj sjednici su s punom pažnjom razmatrani nalazi iz ovog dokumenta. Crnogorska delegacija je ukazala na zastarjelost mjera iz

Akcionih planova za poglavlja 23 i 24, dodavši da bi dobijanje završnih mjerila u ovim poglavljima i izrada novih akcionih planova pružilo jasnije smjernice za dalji rad.

Pravosuđe

Delegacija EU je istakla potrebu istinske posvećenosti na svim nivoima kako bi se pokazalo potpuno i temeljno sprovođenje reforme pravosuđa. Imajući u vidu da je sredinom 2018. istekao mandat prethodnom Sudskom savjetu, podsjetila je da novi članovi Savjeta koji nijesu iz redova pravosuđa još nijesu imenovani. Interesovala se za sljedeće korake u pravcu obezbjeđivanja imenovanja novog vrhovnog državnog tužioca. Istakla je da ostaje potreba za daljim razvojem sudske prakse u dijelu disciplinske odgovornosti i kršenja etičkog kodeksa. Naglasila je potrebu za dodatnim naporima na planu borbe protiv nekažnjivosti ratnih zločina i da se pokaže proaktivniji pristup, uključujući preispitivanje starih slučajeva u skladu sa crnogorskom Strategijom za istraživanje ratnih zločina. Ukazala je na značaj pristupa pravdi u skladu s evropskim i međunarodnim standardima i odštetu žrtvama ratnih zločina.

Crnogorska delegacija je podsjetila da će prva sjednica Savjeta za praćenje sprovođenja nove Strategije reforme pravosuđa 2019-2022. biti održana 9. decembra 2019. Informisala je o aktivnostima preduzetim na planu racionalizacije pravosudne mreže te da je za IV kvartal 2020. planirana izrada sveobuhvatne analize za potrebe racionalizacije. Podsjetila je da će Vlada tokom decembra utvrditi Predlog zakona o državnom tužilaštvu i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima. Ukazala je na inicijativu utvrđivanja odgovornosti nadležnih lica u vezi sa posljednjim dešavanjima u Državnom tužilaštvu. Upoznala je s predmetima ratnih zločina koji se trenutno procesuiraju pred crnogorskim sudovima.

Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala

Delegacija EU je podsjetila na izazove koji se tiču nezavisnosti, postavljanja prioriteta i selektivnog pristupa Agencije za sprječavanje korupcije i kvaliteta njenih odluka. Naglasila je da Agencija i dalje treba da pokaže proaktivniji pristup u svim oblastima iz njene nadležnosti, uključujući zaštitu zviždača, zloupotrebu javnih fondova u svrhe političkih kampanja i lobiranje. Ukazala je da početni bilans rezultata u oblasti borbe protiv korupcije, uključujući korupciju na visokom nivou, treba da bude održiv. Pohvalila je unaprijeđenu međunarodnu policijsku saradnju koja se oslikava u reputaciji Crne Gore kao pouzdanog partnera i pohvalila uspješne akcije u oblasti borbe protiv kriminalnih grupa, s rekordnim brojem hapšenja u 2018. i 2019. i važnim zaplijenama droge. Primijetila je skorašnju reorganizaciju Uprave policije koja ima za cilj povećanje efikasnosti te izradu novog Zakona o unutrašnjim poslovima kojom će se poboljšati sistem obuke, zapošljavanja i napredovanja. Pozdravila je osnivanje Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, kao i povećanje broja zaposlenih u Specijalnom policijskom odjelenju. Preporučila je uspostavljanje snažnog interoperabilnog sistema baze podataka, uključujući katastar nepokretnosti, kako bi se povećala efikasnost krivičnih istraga. Pozvala je Crnu

Goru da promijeni pristup finansijskim istragama, podsjetivši da mora kreirati centralni registar bankovnih računa te potcrtala značaj članstva u Egmont grupi. Podsjetila je da kapaciteti borbe protiv računarskog kriminala još uvijek nijesu na zadovoljavajućem nivou. Izrazila je zabrinutost u vezi s malim brojem osuđujućih presuda i širokom upotrebom sporazuma o priznanju krivice u slučajevima organizovanog kriminala. Pozdravila je napore u borbi protiv trgovine ljudima, ali istakla da oni moraju biti održivi, budući da broj istraga ostaje nizak i da nijedna mreža trgovine ljudima nije otkrivena u posljednjih nekoliko godina. Ohrabrila je povećanje privremeno i trajno oduzete imovine stečene kriminalnom djelatnošću. Delegacija EU je zatražila više informacija iz oblasti borbe protiv hibridnih prijetnji.

Crnogorska delegacija je informisala o novom Savjetu Agencije za sprječavanje korupcije i kapacitetima i aktivnostima Agencije u prethodnom periodu. Kad su u pitanju represivne mjere u borbi protiv korupcije, informisala je o broju istraga, podignutih optužnica i pokrenutih finansijskih istraga od strane Specijalnog državnog tužilaštva, kao i o broju predloga o mjerama obezbjeđenja i predloga o zamrzavanju imovine prijavljenih sudstvu. Informisala je o memorandumu o saradnji koji je u ovoj oblasti potpisan sa SR Njemačkom. U dijelu borbe protiv organizovanog kriminala, informisala je o dinamici usvajanja izmjena Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i kandidaturi za obnovu članstva u Egmont grupi, u kontekstu reorganizacije Uprave policije. Upoznala je s povećanjem kapaciteta u oblasti borbe protiv računarskog kriminala u Sektoru za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, odnosno grupi u čijoj su nadležnosti krivična djela visokotehnološkog kriminala. Na interesovanje delegacije EU, crnogorska delegacija je predstavila detalje iz oblasti borbe protiv hibridnih prijetnji sa strategijskog i institucionalnog aspekta.

Temeljna prava

Delegacija EU je ukazala na značaj kontinuiranog rada na daljem usklađivanju domaćeg zakonodavstva s EU i međunarodnim standardima u ovoj oblasti. Naglasila je potrebu za daljim jačanjem kapaciteta institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava i Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Primijetila je da i dalje postoje navodi o fizičkom zlostavljanju od strane organa za sprovođenje zakona te da su u zatvorima uslovi generalno loši. Pozdravila je opštu otvorenost prema promociji prava LGBTI osoba, ali primijetila povećan govor mržnje prema ovim osobama. Priznala je napore na planu usklađivanja s pravnom tekovinom EU na polju zaštite podataka. Istakla je potrebu za obezbjeđivanjem pravičnih postupaka u razumnom roku, uključujući oblast imovinskih prava i povraćaja imovine. Primijetila je da su, uprkos određenom napretku u pogledu položaja Roma, pripadnici romske zajednice i dalje najugroženiji u raznim oblastima. U vezi s programom ekonomskog državljanstva pokrenutim u januaru 2019, istakla je da su ovi programi pod sve većim nadzorom EU i naglasila potrebu uspostavljanja snažnih sistema za praćenje i suprotstavljanje rizicima.

Crnogorska delegacija je informisala o predstojećem imenovanju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i ukazala na dinamiku usvajanja izmjena i dopuna Zakona o sprječavanju nasilja u porodici. Upoznala je s aktivnostima na planu zabrane torture i unapređenja zatvorskih uslova. Informisala je o planovima adaptacije zatvorskih ustanova, kao i o izgradnji zatvora za područje sjevera Crne Gore. Kad su u pitanju Romi i interno raseljena lica, crnogorska delegacija je informisala o budžetskim izdvajanjima za poboljšanje njihovih smještajnih kapaciteta.

Sloboda izražavanja i medijske slobode

Delegacija EU je podsjetila da su sloboda izražavanja i nezavisnost medija ključni element za pristupanje EU i jedan od stubova demokratije. Prenijeto je očekivanje da vlast ima ključnu ulogu i odgovornost da omogući slobodu izražavanja i obezbijedi okruženje za istraživačko novinarstvo i medijske slobode. Izrazila je zabrinutost zbog napada na novinare, zaposlene u medijima i same medije te zbog nedostatka napretka u istragama pojedinih slučajeva iz ove oblasti. Izrazila je žaljenje zbog neprimjerenog političkog uticaja i pritisaka na Savjet javnog servisa RTCG-a i primijetila da je par razrješenja u RTCG-u poništeno od strane osnovnih sudova. Potcrtala je da je osiguravanje uravnoteženog sistema zasnovanog na zaslugama jedan od ključnih elemenata za nezavisnost Savjeta RTCG-a. Prepoznala je trud uložen na planu izrade novog zakonodavnog okvira u medijskom sektoru.

Crnogorska delegacija je istakla posvećenost Vlade unapređenju slobode medija u Crnoj Gori i informisala o aktivnostima koje se preduzimaju u tom pogledu. Informisala je o aktivnostima na planu unapređenja zakonodavnog okvira u oblasti medijskih sloboda i dinamici usvajanja tri zakonska rješenja u ovoj oblasti - Predloga zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, Predloga zakona o medijima i Predloga zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama. Upoznala je delegaciju EU s detaljima u vezi sa slučajevima napada na novinare koji su se dogodili u 2019.

Ostala pitanja u okviru poglavlja 24

Delegacija EU je ohrabrila nastavak implementacije pravne tekovine u oblasti pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima i dalje povećanje pravosudne saradnje sa državama članicama EU kroz učestvovanje u zajedničkim istražnim timovima. U oblasti migracija i azila, pohvalila je napore uložene u poboljšanje bitnih djelova zakonodavstva, kao i smještajnih kapaciteta u oblasti azila, zahvaljujući budžetskim izdvajanjima. Ohrabrila je uspostavljanje elektronske kontrole migranata na granici i istakla napore u cilju efektivnog sprovođenja Sporazuma o readmisiji između EU i Crne Gore. Prepoznala je pozitivan stav Crne Gore prema viznom režimu EU. Pohvalila je kreiranje Nacionalnog koordinacionog centra i potpisivanje Statusnog sporazuma između Crne Gore i Evropske agencije za graničnu i obalsku stražu. Istakla je da se crnogorski sistem integrisanog upravljanja granicom značajno poboljšao, ali da zahtijeva dalje poboljšanje u pogledu opreme i ljudskih resursa, kao i da se buduća strategija usaglasila sa novim konceptom EU.

Ohrabrila je osnivanje inicijative *Sea Gate* i istakla važnost jačanja nacionalnog sistema za monitoring droga. Podsjetila je da nacionalna jedinica za droge ima nedovoljno osoblja da na operativan način ispunjava svoje zadatke prikupljanja podataka, analiza i izvještavanja, a da sistem ranog upozorenja još uvijek nije spreman da se poveže sa sistemom u EU.

Crnogorska delegacija je informisala o dinamici donošenja izmjena Zakona o pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima s državama članicama EU i glavnim novinama koje su predviđene ovim izmjenama. Imajući u vidu sve veći priliv migranata u Crnu Goru, crnogorska delegacija je predstavila stanje u oblasti migracija, s posebnim osvrtom na smještajne kapacitete u ovoj oblasti. Istakla je značaj sektorske budžetske podrške u oblasti vanjskih granica i Šengena te informisala o dinamici njene implementacije. Napomenula je da će se nakon potpisivanja Statusnog sporazuma između Crne Gore i Evropske agencije za graničnu i obalsku stražu pristupiti donošenju zakona o njegovom potvrđivanju po ubrzanoj proceduri. U odnosu na pitanje saradnje sa FRONTEX-om, delegacija EU je povratno informisala da proširena ovlašćenja ove Agencije, na osnovu nove direktive EU u ovoj oblasti, neće uticati na potpisani sporazum sa Crnom Gorom.

3. EKONOMSKO UPRAVLJANJE, FINANSIJSKA PITANJA I STATISTIKA

Ekonomska i finansijska pitanja

Delegacija EU je pozdravila nastavak rasta crnogorske ekonomije u 2019, ali je notirano da je fiskalni stav ublažen. Pozdravljeno je i postepeno poboljšanje stanja na tržištu rada. EU podstiče Crnu Goru da ulaže kontinuirane napore na jačanju konkurentnosti svoje ekonomije, razvoju izvoznih kapaciteta i smanjenju zavisnosti od uvoza. Delegacija EU je ohrabrila Centralnu banku da pojača nadzor nad bankama kako bi ograničila rizike po stabilnost finansijskog sistema, ali i negativne efekte preliivanja na javne finansije, s obzirom na nepostojanje zajma u krajnjem slučaju. Pozdravljena je činjenica da je Vlada u oktobru 2019. usvojila zakonodavni paket o kreditnim institucijama za jačanje finansijskog sektora.

Crnogorska delegacija je informisala da su u narednom periodu predviđene značajne investicije u sektoru turizma i energetike, gdje se očekuje da će se ovim investicijama nadomjestiti suma od 200 miliona eura na godišnjem nivou koja je opredjeljivana za Autoput. Kada je u pitanju turizam, u prvih 10 mjeseci 2019. zabilježeno je 19% više dolazaka i 10,7% više noćenja u odnosu na isti period prošle godine. Napomenuto je da Crna Gora planira da uveže sve relevantne sektore u funkciji dinamičnijeg ekonomskog rasta, posebno s ciljem smanjenja uvoza i povećavanja izvoza.

Informisano je da je fiskalnom konsolidacijom unaprijeđena fiskalna pozicija, gdje je deficit javnih finansija od 2017, kada je iznosio 5,6%, smanjen na 2%, koliko je i plan za 2019. Crna Gora će u narednom periodu nastaviti sa sprovođenjem mjera fiskalne konsolidacije i ostvarivanjem suficita javnih finansija. Osim toga, očekuje se i uspostavljanje trenda pada javnog duga, počevši od 2020. i dostizanje nivoa od 62,5% u 2022, što će se postići

stabilnim rastom javnih prihoda, gdje je posebno značajno realizovanje aktivnosti usmjereno na smanjenje sive ekonomije.

Statistika i finansijska kontrola

Delegacija EU ohrabrila Crnu Goru da nastavi sa napretkom u procesu usklađivanja sa ESA 2010, uključujući statistiku državnih finansija. Izražena je zabrinutost zbog MONSTAT-ovih kadrovskih i finansijskih resursa, te zatražene informacije o pripremi popisa stanovništva Crne Gore 2021, posebno u pogledu potrebe za adresnim registrom.

Kada je u pitanju finansijska kontrola, Delegacija EU je ohrabrila Crnu Goru da nastavi sa naporima kako bi osigurala da se princip odgovornosti rukovodilaca u potpunosti ugradi u kulturu upravljanja i da se ojačaju unutrašnja kontrola i unutrašnja revizija. Izrazili su interesovanje o stepenu popunjenosti kapaciteta i operativnom funkcionisanju Budžetske inspekcije, kao i o ostvarenom napretku Državne revizorske institucije u pogledu usvajanja metodologije eksterne revizije, koja je u potpunosti u skladu sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Naglašena je i važnost zaštite finansijskih interesa EU i istaknuta potreba da Crna Gora ojača koordinacijski kapacitet nacionalne Kancelarije za borbu protiv prevara.

Crnogorska delegacija je informisala o ostvarenom napretku u oblasti eksterne revizije, gdje je naglašeno da je završena izrada Uputstva o metodologiji za vršenje revizije uspjeha, čije se usvajanje očekuje do kraja godine.

Kada je u pitanju statistika, istaknuto je da, iako Uprava za statistiku trenutno nema dovoljan broj zaposlenih, Vlada je omogućila zapošljavanje pet osoba u toku 2019, a za 2020. je predviđeno zapošljavanje 9 dodatnih zaposlenih. Osim ekspertske kadra, ojačan je i nivo menadžmenta, a kada je u pitanju rješavanje prostornog kapaciteta, Kapitalnim budžetom za 2020. su predviđena finansijska sredstva za rješavanje ovog pitanja. Na temu popisa stanovništva, istaknuto je da MONSTAT testira obje metode: tradicionalni i metod na bazi registara. Kada su u pitanju pripreme za tradicionalni metod, realizovan je pilot tradicionalnog popisa u aprilu 2019. Kada je riječ o registarskom popisu, informisano je da je Uprava za nekretnine u procesu razvoja softverskog rješenja za potrebe adresnog registra, što predstavlja značajan korak ka uspostavljanju istog. Donijet je Zakon o izmjenama Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl. list CG“ br. 12/12 i 47/19), a u cilju pristupa administrativnim registrima, i ispunjenja preduslova za realizaciju registarskog Popisa.

Na temu budžetske inspekcije, informisano je da, iako su bili raspisani oglasi, nije pronađen adekvatan kadar, te da predstoji dodatna analiza Ministarstva finansija u cilju pronalaženja načina na koji bi se unaprijedila atraktivnost radnih mjesta, kako bi se ista popunila.

Kada je u pitanju jačanje koordinacionih kapaciteta nacionalne Kancelarije za borbu protiv prevara, crnogorska strana je istakla da su svi relevantni akteri uključeni u funkcionisanje sistema, ali da još uvijek nema prijavljenih nepravilnosti kada je u pitanju upotreba IPA fondova.

Status smjernica po zemljama za EKOFIN i PER 2019

Delegacija EU je pozdravila blagovremenu predaju i dobar kvalitet crnogorskog Programa ekonomskih reformi (PER). Delegacije EU je podsjetila da je u maju 2019, Ekonomski i finansijski dijalog između EU i Zapadnog Balkana i Turske usvojio zajedničke zaključke s ciljanim političkim smjernicama za Crnu Goru. Na toj liniji, napomenuto je da dosadašnje zajednički dogovorene smjernice politike još uvijek nisu u potpunosti implementirane i ostaju važeće, te da treba da budu adresirane od strane Crne Gore u bliskoj budućnosti. Delegacija EU je naglasila da očekuje dostavljanje Programa ekonomskih reformi 2020 – 2022. u januaru 2020.

Crnogorska delegacija informisala je o novini u izradi Programa ekonomskih reformi za period 2020-2022, koja se odnosi na uključivanje javnosti (privatnog sektora, NVO, lokalnih samouprava) od početka pripreme dokumenta, te da je dokument predmet javne rasprave koja će trajati od 3. do 23. decembra 2019. Crnogorska delegacija je izrazila očekivanje da će 16. januara 2020. PER biti kandidovan na Vladi, nakon čega bi do 31. januara 2020, u skladu sa ustaljenom dinamikom, usvojeni dokument bio dostavljen Evropskoj komisiji.

4. UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJA

Javne nabavke (pravno usklađivanje, strategija o javnim nabavkama, međunarodni sporazumi)

Delegacija EU upitala o novom zakonodavnom okviru i izrazila zabrinutost za dodjelu koncesije za Aerodrome Crne Gore zbog neusklađenosti sa Zakonom o javnim nabavkama. Podvukla da je ovo praktičan „test” za Crnu Goru da sprovede fer i transparentnu politiku i naglasila da državna pomoć treba da bude sistemski uključena u proces davanja koncesije. EK podsjetila na nedavno održanu ekspertsku misiju i najavila da će eksperti dostaviti izvještaj koji će služiti kao smjernica za dalji rad u ovoj oblasti.

Delegacija Crne Gore informisala da je Skupština završila raspravu o Zakonu o javnim nabavkama i Zakonu o javno-privatnom partnerstvu, te da predstoji faza donošenja zakona, nakon čega će biti donešeni podzakonski akti. Podsjetila da Crna Gora koristi pomoć EU u izgradnji kapaciteta državne pomoći u oblasti javnih nabavki i zahvalila na kontinuiranoj podršci koju pruža SIGMA. Crna Gora ukazala da se radi na pripremi podzakonskih akata (tri) koji se odnose na male javne nabavke (čija je vrijednost manja od one predviđene zakonom), o odbrani i sigurnosti i o centralnim nabavkama na nivou Vlade. Nadalje, istaknuto je da se priprema i podzakonski akt koji će propisati elektronske javne nabavke, a da će implementacija softvera započeti (koji će biti transparentan i na kojem će se objavljivati potpisani ugovori u cjelini) od januara 2020. Crna Gora je informisala da je pripremljen godišnji program obuka za službenike na poslovima javnih nabavki koje će se sprovoditi od januara 2020. Takođe, podsjetila je da se radi na pripremi Strategije za 2020,

koja će na jednom mjestu obuhvatiti dvije politike (javne nabavke i JPP). Zaključeno je da Crna Gora EK dostavi konačne verzije pomenutih zakona kad ih donese Skupština.

Konkurencija (Zakon o kontroli državne pomoći, slučajevi državne pomoći)

Delegacija EU pozdravila uspostavljanje nezavisnog tijela za državnu pomoć i istakla da jačanje administrativnih kapaciteta treba da ostane prioritet. Ukazano je da su vidljivi rezultati kroz objavljivanje i dijeljenje mišljenja na nacрте, kao i kroz dostavljanje izvještaja za 2018, koji je EK dostavljen u oktobru 2019. Ukazano da su potrebni dalji naporі da se mjere za bespovratna sredstva daju *ex ante*, te da se omogući povrat nelegalne i nekompatibilne pomoći. EK pozdravila dijalog i istakla posebno interesovanje za pitanja Montenegro Airlines - a, istakavši činjenicu da je potrebno da se poštuju odredbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i pravila EU o državnoj pomoći. EK je istakla da su se države članice saglasile o određivanju završnih mjerila u poglavlju 8, te pozvala Crnu Goru da dostavi Pregovaračku poziciju.

Crnogorska delegacija se zahvalila na podršci EK koja je rezultirala usvajanjem Izvještaja o ispunjenju početnih mjerila u Poglavlju 8 – Konkurencija od strane Savjeta EU i izrazila očekivanje da će uskoro uslijediti otvaranje poslednjeg neotvorenog poglavlja.

Zaštita potrošača i zdravlja

Delegacija EU pozdravila napredak u ovoj oblasti i ohrabrila Crnu Goru da nastavi da obezbjeđuje potrebne kapacitete za sprovođenje propisa o zaštiti potrošača i javnog zdravlja, a posebno u oblasti prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti. EK istakla interesovanje o sprovođenju propisa o kontroli duvana, kao i usvajanju akcionog plana o prenošenju pravne tekovine iz oblasti materija ljudskog porijekla (SOHO), kao i sprovođenju akcionog plana za zarazne bolesti.

Crnogorska delegacija informisala da Crna Gora vrijedno radi na jačanju administrativnih kapaciteta za oblast zaštite potrošača, te podsjetila da je trenutno u proceduri postupak angažovanja direktora Direkcije zadužene za ovu oblast u nadležnom ministarstvu. Ukazano je da se u Upravi za inspekcijske poslove radi na povećanju broja inspektora, kao i na njihovom dodatnom obrazovanju. U odnosu na sprovođenje Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda, istaknuto je da je od stupanja na snagu, zabilježen značajan broj kontrola i preduzetih mjera (od 22 inspekcije, za ovu oblast nadležne su četiri inspekcije) i da su rezultati sprovođenja zakona pozitivni. Ukazano je da su u ovaj Zakon u potpunosti prenijete Direktiva 2014/40, Direktiva 2003/33, Preporuka 2003/54 i Preporuka 2009/C 296/02.

U odnosu na usklađivanje sa zakonodavstvom u oblasti materija ljudskog porijekla, Crna Gora je podsjetila da su prenijeti svi propisi EU iz oblasti krvi, kao i da je u velikoj mjeri prenijeta pravna tekovina u oblasti ćelija, tkiva i organa (Direktiva 2006/17 i prateće implementacione direktive), a da će se potpuna usklađenost postići 2020, što je i navedeno u AP za SOHO, koji je Crna Gora ranije dostavila EK.

Što se tiče sprovođenja AP za nadzor nad zaraznim bolestima, uključujući i prekogranične prijetnje zdravlju, crnogorska delegacija je ukazala da su i EK i Crna Gora (Institut za javno zdravlje koje sprovodi AP) saglasne da je potrebno da se AP revidira, kako zbog već završenih aktivnosti, tako i onih koje je potrebno dopuniti i izmijeniti, uz definisanje finansijske podrške. Crnogorska strana izrazila zadovoljstvo zbog budućeg sastanka ECDC - a i Crne Gore početkom 2020.

5. TRGOVINA, INDUSTRIJA, CARINE I POREZI

Sloboda kretanja robe

Delegacija EU navela da u narednom periodu fokus treba staviti na dalju implementaciju zakonodavstva u dijelu REACH regulative, s posebnim akcentom na hemikalije i ohrabrila nastavak aktivnosti na planu pridruživanja Instituta za standardizaciju Crne Gore (ISME) evropskim organizacijama za standardizaciju – CEN i CENELEC, te naglasila da je ovo neophodno postići u što skorijem periodu.

Crnogorska delegacija je istakla da su u 2019. usvojeni Zakon o medicinskim sredstvima i Zakon o kozmetičkim proizvodima, te da predstoje aktivnosti u dijelu usaglašavanja nacionalnog zakonodavnog okvira u svim oblastima koje pokriva ovo poglavlje. Kada su u pitanju administrativni kapaciteti, crnogorska strana je informisala da su u toku 2019. dva nova lica zaposlena u Institutu za standardizaciju Crne Gore, te da će u toku 2020. biti intenzivirane aktivnosti za podnošenje aplikacije za pridruživanje ISME - a evropskim organizacijama za standardizaciju CEN i CENELEC.

U oblasti hemikalija je ukazano da je nacionalno zakonodavstvo djelimično usklađeno s Regulativom 1907/2006 REACH, te da je veći stepen usaglašenosti sa odredbama REACH i aneksima, koji su predmet harmonizacije, postignut donošenjem Zakona o hemikalijama i pratećim podzakonskim aktima. Ukazano je da su odredbe u vezi sa izradom i sadržajem bezbjednosnog lista (Aneks II REACH sa amandmanima) prenijete Pravilnikom o sadržaju bezbjednosnog lista za hemikalije, dok su odluke Evropske komisije o supstancama koje podliježu postupku autorizacije (Aneks XIV REACH) preuzete Pravilnikom o listi supstanci koje izazivaju visoku zabrinutost, koji će se takođe redovno ažurirati, imajući u vidu izmjene na nivou EU. Kada su u pitanju kriterijumi u pogledu PBT i vPvB supstanci, Pravilnikom o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne, toksične i veoma perzistentne i bioakumulativne, isti su preuzeti iz odredbi Aneksa XIII REACH, dok su odredbe u vezi sa načinom izrade i sadržajem Izvještaja o bezbjednosti hemikalije preuzete Pravilnikom o načinu izrade i sadržaju Izvještaja o bezbjednosti hemikalije. Donijet je i Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija kojim su prenijeti Aneksi VI do XI REACH Regulative. Crnogorska strana je informisala, takođe, da je Aneks XVII REACH (zaključno sa izmjenama EU iz maja 2018) prenijet u nacionalno zakonodavstvo kroz Uredbu o zabranjenim, odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po

zdravlje ljudi i životnu sredinu i to njenim Prilogom 1, koji je usaglašen sa komentarima EK iz septembra 2018. Imajući u vidu redovne izmjene Aneksa XVII na EU nivou planirane su izmjene i dopune za IV kvartal 2020.

Pored toga, ukazano je da se u kontinuitetu vrši jačanje administrativnih kapaciteta kroz obuke i radionice, za sve relevantne institucije (Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Uprava za inspekcijske poslove, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i IJZ) kroz IPA projekat „Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“, koji realizuje Evropska agencija za hemikalije. Istaknuto je da se jačanje administrativnih kapaciteta vrši i kroz organizaciju radionica, obuka i ekspertske misije kroz TAIEX podršku i projekat „Jačanje kapaciteta za ubrzanje procesa pregovaranja sa EU“, koji finansira Ministarstvo vanjskih poslova Norveške, a sprovodi UNDP u Crnoj Gori u saradnji sa Kancelarijom za evropske integracije. Nadalje, ukazano je da Crna Gora posjeduje mali administrativni aparat u dijelu upravljanja hemikalijama, te da je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine pokrenula aktivnosti na formalizaciji saradnje sa stručnim institucijama, s obzirom na postojeća znanja i profesionalne kapacitete naučno istraživačkih institucija.

Trgovina

Evropska strana je pozdravila zaključenje Pregleda trgovinskih politika Crne Gore za 2018. Istaknuto je da je, pored EU, CEFTA veoma važan trgovinski partner Crnoj Gori, kao i da je važno da se sprovedu obaveze definisane kroz MAP REA. Na toj liniji naglašen je značaj regionalne saradnje. Naša država je pozvana da aktivno učestvuje na Samitu 2020, do kada se i očekuje ažuriranje MAP REA.

Crnogorska strana je informisala o ukupnoj spoljnotrgovinskoj robnoj razmjeni Crne Gore sa EU za 2018. koja je iznosila 2.953,7 miliona eura, što ukazuje na rast od 10,4% u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz robe je imao vrijednost od 400 miliona eura, a uvoz 2 i po milijarde eura, što dalje znači da je izvoz uvećan za 7,7 %, a uvoz za 10,9%. Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 15,7% i manji je u odnosu na isti period prethodne godine (16,1%). Crnogorska delegacija je istakla da kontinuirano ulaže značajne napore u kreiranje ambijenta za stimulisanje nacionalnih kompanija i proizvodnje koja bi bila izvozno orijentisana.

Crnogorska delegacija se osvrnula na zaključenje Pregleda trgovinskih politika za 2018. što predstavlja jednu od funkcija STO-a definisanu članom 3 STO Sporazuma. Pomenuta aktivnost jedna je od najznačajnijih nakon pristupanja Crne Gore ovoj organizaciji. Predstavnici Crne Gore su podsjetili na sastanak Tijela za pregled trgovinskih politika STO (održanog u aprilu 2018. u Ženevi) na kojem je, od strane 28 članica STO, konstatovan napredak naše zemlje, posebno sa aspekta ispunjavanja međunarodno preuzetih obaveza.

Porezi i carine

Evropska strana je zatražila da ih Crna Gora obavijesti nakon što ratifikuje Multilateralnu konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreskim pitanjima u Skupštini.

Crnogorska delegacija je informisala da je 3. oktobra 2019. naša država potpisala Multilateralnu konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreskim pitanjima, koja se nalazi u završnoj fazi skupštinske procedure, gdje se u kratkom roku očekuje njeno usvajanje. Vlada je 21. novembra 2019. usvojila Predlog informacije o potrebi pristupanja inkluzivnom okviru i ovlastila ministra finansija da potpiše pismo namjere, koje je 5. decembra 2019. potpisano i upućeno Globalnom forumu.

Kada je riječ o oblasti carina crnogorska delegacija je zahvalila EK na kontinuiranoj podršci podsjetivši na pozitivne navode izvještaja EK, kada su u pitanju aktivnosti koje Uprava carina sprovodi u borbi protiv nelegalne trgovine duvanskim proizvodima, posebno se osvrnuvši na Izvještaj tematske misije iz maja 2019. Nadalje, poručeno je da će Uprava carina nastaviti da jača sve aspekte nadzora Slobodne zone Luka Bar, te nastaviti intenzivnu saradnju sa nadležnim nacionalnim institucijama i evropskim partnerima.

6. SAOBRAĆAJ, ŽIVOTNA SREDINA, ENERGETIKA I REGIONALNI RAZVOJ

Životna sredina i klimatske promjene

Delegacija EU je istakla da je pitanje životne sredine postavljeno kao jedan od ključnih prioriteta nove EK i najavio da će uskoro biti objavljena Zelena Agenda (*Green Deal*). Izrazili su podršku aktivnostima koje su preduzete na uspostavljanju i operacionalizaciji Eko-fonda, pohvalili napredak u zakonodavnom okviru, posebno u dijelu razdvajanja zakonodavnih i izvršnih nadležnosti iz oblasti životne sredine, razdvajanjem Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu životne sredine. Sugerisali su ubrzavanje implementacije mjera definisanih u Nacionalnoj strategiji sa Akcionim planom za ovu oblast u dijelu implementacije obaveza usklađenih sa pravnom tekovinom EU, koji ostaje ograničen. Ukazali su na potrebu prevazilaženja prepreka vezanih za ograničene administrativne kapacitete, sa posebnim naglaskom na inspekciju. Naglasili važnost primjene pravne tekovine u oblastima upravljanja otpadom i kvalitet voda, kao i značaj dobrog upravljanja životnom sredinom i učestvovanja javnosti u važnim pitanjima za ovu oblast – pitanjima procjene uticaja i strateške procjene uticaja na životnu sredinu, kao i pitanjima pristupa pravdi u zaštiti životne sredine.

U dijelu zaštite prirode, posebno su istakli važnost napretka u vezi sa uspostavljanjem zaštite nad Ulcinjskom solanom na nacionalnom i međunarodnom nivou i ukazali na potrebu za osiguranjem finansiranja, uspostavljanjem upravljačke strukture i rješavanjem imovinskih pitanja u narednom periodu. Postavili su pitanje u vezi sa osiguranjem i održivom upotrebom područja visoke prirodne vrijednosti, koja bi mogla postati zaštićena u okviru Nature 2000, kao što su Skadarsko jezero, riječni tokovi na koje može uticati

izgradnja malih hidroelektrana, rijeka Tara u kontekstu izgradnje auto - puta i vojni poligon koji je planiran na području Sinjajevine.

U oblasti klimatskih promjena, ukazali su da bi prioritet u narednom periodu trebalo da bude primjena nacionalno utvrđenog doprinosa Crne Gore, što podrazumijeva obezbjeđivanje adekvatne međusektorske saradnje, kao i potrebu za daljim jačanjem administrativnih kapaciteta u oblasti klimatskih promjena.

Crnogorska strana je informisala da je Skupština donijela Zakon o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva, Zakon o industrijskim emisijama, Zakon o potvrđivanju Minamatske konvencije o živi, kao i da su u skupštinskoj proceduri: Predlog zakona o zaštiti od negativnog uticaja klimatskih promjena, Predlog zakona o zaštiti morske sredine i Predlog zakona o potvrđivanju Protokola iz Nagoje o pristupu genetičkim resursima i pravednoj i jednakoj raspodjeli koristi koje proističu iz njihovog korišćenja uz Konvenciju o biološkoj raznovrsnosti. Istaknuto je da usvajanje Zakona o zaštiti od negativnog uticaja klimatskih promjena do kraja 2019, kao i Zakona o upravljanju otpadom tokom 2020. predstavlja preduslov za realizaciju obaveza iz Strategije za ovo Poglavlje, te da će se njihovim usvajanjem umnogome povećati stepen realizacije. Crnogorska strana je ukazala da su tokom 2019. donijeti planovi za implementaciju specifičnih direktiva za sve predviđene oblasti, kao i da su isti dostavljeni EK. Crna Gora je informisala da Radna grupa za Poglavlje 27 trenutno radi na finalizaciji Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila koja su definisana Zajedničkom pozicijom EU za Poglavlje 27 za sve oblasti, te da će isti biti dostavljen EK do kraja 2019. Informisano je o preduzetim i planiranim aktivnostima na operacionalizaciji Eko - fonda, aktivnostima koje se preduzimaju u okviru jačanja dijaloga između civilnog društva i Vlade, najvažnijim projektima u oblastima kvalitet voda i upravljanja otpadom, sa posebnim akcentom na predstojeću izradu Državnog plana za upravljanje otpadom do 2026, koji će adresirati sve zahtjeve iz završnog mjerila u ovoj oblasti. Ukazano je na mjere čija se realizacija planira u narednom periodu, a čiji je cilj uspostavljanje upravljačke strukture, odnosno adekvatnog upravljanja zaštićenim područjem, obezbjeđenje sredstava za realizaciju mjera zaštite i očuvanja, izrade predloga izvještaja o realizaciji mjera zaštite koji će se dostavljati EK na tromjesečnom nivou, kao i izradi Akcionog plana za zaštitu Ulcinjske solane.

Crnogorska strana je, takođe, informisala i o aktivnostima preduzetim na uspostavljanju Natura 2000 mreže zaštićenih područja, mapiranju staništa na Skadarskom jezeru, kao i realizaciji preporuka od strane Bernske konvencije. Posebno su istaknute aktivnosti koje se preduzimaju s ciljem obezbjeđivanja zaštite rijeke Tare, a koje se odnose na uspostavljeni kontrolni mehanizam kroz rad nadležnih inspeksijskih organa (ekološka inspekcija, inspekcija za vode), nadzor od strane međunarodnog konsultanta (francusko-italijanski konzorcijum) nad izvođenjem radova, uspostavljenu Komisiju za tehnički prijem radova od strane Vlade, obavezu pridržavanja i primjene mjera iz Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu od strane izvođača, koji je uradio i Plan mjera remedijacije, koji je odobren od strane Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, kao i o redovnom monitoringu faune

dna i kvaliteta površinske vode. Informisano je i o mjerama čija je realizacija planirana kako bi se obezbijedila zaštita područja Sinjajevine, kao i tekućim projektnim aktivnostima koje se preduzimaju na jačanju kapaciteta relevantnih institucija u oblasti zaštita životne sredine i klimatske promjene.

Saobraćaj

Delegacija EU je pozdravila ostvareni napredak, posebno u dijelu pripremnih aktivnosti na uspostavljanju Stalnog sekretarijata Transportne zajednice i potvrđivanja Deklaracije za izradu regionalne željezničke strategije, bezbjednosti na putevima i graničnim prelazima od strane šestorice ministara država Zapadnog Balkana. Takođe, pohvalila je usvajanje Strategije razvoja saobraćaja, kao i usvajanje ažurirane Jedinstvene liste prioriternih infrastrukturnih projekata u avgustu 2019. Podvukla je da Crna Gora mora uložiti dodatne napore u ovoj oblasti, kako bi se potpuno uskladilo crnogorsko zakonodavstvo s pravnom tekovinom EU. Podsjetila je na važnost prekogranične saradnje, posebno zbog činjenice da je ona jedna od glavnih prioriteta Transportne zajednice. Ukazala je da je neophodno ostvariti blisku saradnju sa Sekretarijatom Transportne zajednice Jugoistočne Evrope. U dijelu vazdušnog saobraćaja istakla je da je potrebno okončati I tranzicionu fazu ECAA sporazuma, kao i riješiti pitanje Montenegro Airlines - a.

Crnogorska delegacija je konstatovala da je potpisivanje Ugovora o osnivanju transportne zajednice jedan od važnih iskoraka u oblasti saobraćaja, kao i da će Crna Gora nastaviti da ispunjava obaveze u ovom dijelu. Informisala je da je Vlada Crne Gore u junu ove godine usvojila novu Strategiju razvoja saobraćaja za period 2019-2035 (SRS) s dvogodišnjim Akcionim planom. U tom kontekstu je istaknuto da su u SRS inkorporirani Zaključci, odnosno politički sporazumi postignuti na samitu u Beču. Na interesovanje evropske strane u vezi sa Zakonom o željeznici, crnogorska strana je informisala da se na Nacrtu zakona radi stručna redakтура, kao i da se očekuje da isti krajem decembra bude na javnoj raspravi, nakon čega će biti dostavljen EK na mišljenje. Kada je riječ o statusu Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti u željezničkom saobraćaju, istaknuto je da je završena javna rasprava, te da će isti biti dostavljen EK na mišljenje. Informisali smo da je u prošloj godini na investicione projekte na željeznici uloženo oko 13 miliona eura. U dijelu vazdušnog saobraćaja ukazano da je za završetak I faze usklađivanja sa Sporazumom o zajedničkom evropskom vazdušnom prostoru (ECAA sporazum) izmijenjen član 38. Zakona o vazdušnom saobraćaju koji definiše cjenovnu politiku (utvrđen na sjednici Vlade 26. septembra 2019). U vezi sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu opasnih materija crnogorska strana je napomenula da je isti dostavljen EK na mišljenje i dodala da je donijet Pravilnik o utvrđivanju liste eksplozivnih materija koje se mogu staviti u promet.

Energetika

Delegacija EU je pozdravila završetak izgradnje elektroenergetske interkonekcije Crna Gora - Italija i puštanje u rad podmorskog kabla. Pozdravili su činjenicu da je Energetska

zajednica dala pozitivno mišljenje na Nacrt zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima i zatražili da se isti dostavi i EK na mišljenje.

Kada je riječ o usvajanju Zakona o sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima, crnogorska delegacija je informisala da je nacrt u postupku međuresorskog usaglašavanja, kao i da se čekaju mišljenja Ministarstva finansija i Ministarstva unutrašnjih poslova. Nakon donošenja ovog akta, Crna Gora će intenzivno raditi na uspostavljanju Centralnog tijela za obavezne rezerve nafte. Podsjetili su da je pripremljen Nacrt zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima i da se njegovo usvajanje očekuje do kraja II kvartala 2020.

Regionalna politika

Delegacija EU ukazala na značaj kontinuirane pripreme projekata i jačanje kapaciteta za sve faze projektnog ciklusa, uključujući strateško planiranje, programiranje, implementaciju i javne nabavke, u cilju pravovremene pripreme za korišćenje Evropskih strukturnih i investicionih fondova, nakon članstva u EU.

Kada je u pitanju pretpristupna podrška, pohvalila je napore uložene u objedinjenu pripremu programa IPA 2019 i IPA 2020, koja je uspješno završena i ukazala da je pažnju potrebno usmjeriti na implementaciju odobrenih programa, kao i na pripremu strateški važnih i zrelih projekata koji će biti predmet podrške kroz Ipu III tokom perioda 2021 - 2027. Dodatni naporu su potrebni i u dijelu koji se odnosi na kašnjenja u sprovođenju Sektorskog operativnog programa za obrazovanje, zapošljavanje i socijalnu politiku i IPARD programa, kako bi se smanjio rizik od eventualnog povlačenja sredstava.

Crnogorska delegacija je, uvažavajući napomenu evropske, ukazala na aktivnosti koje se odnose na jačanje kapaciteta, posebno na nova zapošljavanja i projekte tehničke podrške EU IPA strukturi.

Potvrđeno je da će Crna Gora posvećeno raditi na implementaciji tekućih programa i projekata, posebno onih gdje su prepoznati rizici i kašnjenja. Naglašeno je da smo svjesni važnosti pravovremene pripreme za Ipu III i da ćemo blagovremeno preduzeti neophodne aktivnosti. Podrška Vlade korišćenju fondova EU je potvrđena i kroz intenziviranje aktivnosti u vezi s IPARD-om, gdje će biti preduzeti dalji koraci u saradnji s nadležnim službama EK. Potvrđena je posvećenost jačanju kapaciteta i zadržavanju kadrova u IPA sistemu, gdje je Vlada odobrila dodatke na zaradu do 30% za službenika u IPA strukturi, kao dodatni oblik motivacije.

Konstatovano je da će detaljnije o ovoj temi biti na predstojećem sastanku koji je zakazan za 6. decembar 2019.

7. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO (UKLJUČUJUĆI BEZBJEDNOST HRANE)

Delegacija EU je pozdravila sveukupni napredak, naglašavajući važnost oblasti poljoprivrede i ribarstva (uključujući bezbjednost hrane) u ekonomskom smislu. Istaknuta je važnost IPARD programa, iskorišćavanje sredstava koja su dostupna kroz fondove, kao i

poštovanje predviđenih rokova, kako bi se izbjegla situacija da se određeni dio novca predviđen za Crnu Goru povuče. Podsjetili su na održanu *peer review* misiju u oblasti vina i politike kvaliteta, te ohrabрили Crnu Goru na dalji rad u oblasti šema kvaliteta. U pogledu bezbjednosti hrane, istaknuta je važnost poboljšavanja sistema kontrola mesa, mesnih proizvoda, mlijeka i mliječnih proizvoda. Pohvaljen je proces usaglašavanja objekata sa zahtjevima EU, u skladu sa Nacionalnim programom za unapređenje objekata za životinjske proizvode i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla. Istaknut je značajan doprinos Crne Gore u iskorjenjivanju bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i bjesnila u regionu, te sprječavanju širenja istih ka EU. U oblasti ribarstva je pohvaljen proces usaglašavanja sa pravnom tekovinom EU, kao i aktivno učešće Crne Gore u regionalnim organizacijama, naročito Generalne komisije za ribarstvo za Mediteran.

Crnogorska delegacija je predstavila ukupan napredak u periodu nakon održavanja Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo. Ukazala je na značaj *peer review* misije za sektor vina i politike kvaliteta. Podsjetila je da je revidirani Akcioni plan za usklađivanje sa pravnom tekovinom za pregovaračko poglavlje 11 poslat EK na mišljenje. Informisali da je u toku realizacija projekta za uspostavljanje FADN sistema, uz podršku FAO - a, te da je u toku preuzimanje hrvatskog modela softvera koji je, između ostalih, izabran kao najodgovarajući za prilike u Crnoj Gori. Podsjetili smo da je početkom novembra započeta realizacija pilot programa „Voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi za škole”, koji se radi po uzoru na EU program, a na osnovu rezultata pilot projekta će se planirati i razvijati sveobuhvatni projekat u Crnoj Gori. U oblasti maslinarstva istaknuto da je sa usvajanjem izmjene Pravilnika o karakteristikama i kvalitetu, načinu uzorkovanja i metodama analize maslinovog ulja izvršeno potpuno usaglašavanje sa EU tekovinom u ovoj oblasti.

Što se tiče implementacije IPARD-a, predstavnici Crne Gore su informisali o dosadašnjim aktivnostima u vezi sa javnim pozivima koji su sprovedeni u toku 2018. Crnogorska delegacija ukazala da je u okviru javnih poziva u toku 2018. i 2019. potpisano 265 ugovora - 245 za mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ i 20 za mjeru 3 „Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ u vrijednosti od skoro 29 miliona eura. Crnogorska strana je takođe informisala da je u toku drugi javni poziv za mjeru 3, koji je otvoren do 20. decembra 2019.

Podsjetili smo da je 20. septembra 2019. poslat zahtjev za akreditaciju mjere 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoja poslovanja”. U vezi sa korišćenjem sredstava, te poštovanjem rokova, informisali smo da je 6. novembra 2019. preko NIPAK kancelarije poslat zahtjev ka EK za produženje roka za sredstva 2016, odnosno zahtjev za prelazak sa modela n+3, na n+5. Predstavljen je plan u skladu sa kojim se planira da se početkom 2020. raspiše novi javni poziv za mjeru 1, sredinom godine za mjeru 3, a nakon akreditacije i za mjeru 7.

U oblasti bezbjednosti hrane, veterine i fitosanitarnih poslova predstavnici Crne Gore su podsjetili da je inovirana Strategija za pregovaračko poglavlje 12 sa Opštim i posebnim Akcionim planom poslata na mišljenje EK, kao i to da je proces transponovanja u ovoj

oblasti završen u toku 2018. u skladu sa prethodnom Strategijom, te da će nova biti osnov za dodatno kontinuirano usaglašavanje. U vezi sa usaglašavanjem objekata, napomenuto da je usvojen Treći polugodišnji izvještaj, kao i to da je isti dostavljen EK, dok je u oblasti kvaliteta mlijeka usvojen Drugi polugodišnji izvještaj. Istaknuto da se sprovodi Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje, Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja i Program fitosanitarnih mjera.

U oblasti ribarstva je naglašeno da je nacrt Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi trenutno u fazi međuresornog usaglašavanja, te da se Crna Gora pridržava ciljeva MEDFISH deklaracije i preporuka Generalne komisije za ribarstvo Mediterana, kao i da kontinuirano radi na jačanju administrativnih kapaciteta u Direktoratu za ribarstvo, inspeksijske službe i Institutu za biologiju mora.

8. INOVACIJE, INFORMATIČKO DRUŠTVO I SOCIJALNA POLITIKA

Socijalna politika i zapošljavanje (uključujući socijalnu inkluziju romske populacije)

Delegacija EU je pozdravila usvajanje Zakona o radu i naglasila da u narednom periodu fokus mora biti na njegovom monitoringu i sprovođenju. Pozdravili su korake napravljene u oblasti antidiskriminacije.

Crnogorska strana je zahvalila Komisiji na intenzivnoj podršci prilikom izrade Zakona o radu i izvijestila o planovima o formiranju RG za usaglašavanje Zakona o zabrani diskriminacije s direktivama Evropske unije. Takođe je ukazala na potrebu daljeg jačanja kapaciteta inspekcije rada i informisala da se aktivno radi na sprovođenju Deklaracije o Romima iz Poznanja.

Obrazovanje i kultura i

Nauka i istraživanje

Delegacija EU je pohvalila činjenicu da je Crna Gora donijela Strategiju pametne specijalizacije i prateći Akcioni plan, kao i napredak u sistemu dualnog obrazovanja. Ohrabрили su dalje reforme u visokom i stručnom obrazovanju, projektu Horizon 2020, kao i veću uključenost u projekat „Kreativna Evropa“.

Crnogorska delegacija informisala da se formirao Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju. Najavljena je izrada dva zakona, i to: Zakon o investicionoj djelatnosti i lex specialis – Zakon o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija, kojima će se urediti sistem i podsticajne mjere za obavljanje inovacione djelatnosti za pravna i fizička lica koja se bave ovom djelatnošću. Predstavljene se i informacije o aktivnostima u okviru Horizont 2020.

Crnogorska strana informisala o do sada najvećem kreditnom investicionom ulaganju u crnogorski obrazovni sistem u vrijednosti od oko 40 miliona eura. Naime, početkom novembra je potpisan ugovor s Evropskom investicionom bankom vrijedan 18 miliona

aura, dok će ostatak sredstava biti obezbijeđen kroz Kapitalni budžet. Sredstva su namijenjena za izgradnju 4 nove škole, rekonstrukciju i nadogradnju 3 vrtića, zatim projekat adaptacije 10 srednjih stručnih škola, opremanje škola mobilijarom i informatičkom opremom, kao i opremanje kabineta stručnih škola. Dodatno, pomenut je manji napredak na PISA testiranju.

U oblasti kulture, crnogorska strana je informisala o konkursima u okviru projekta „Kreativna Evropa“ i aktivnostima usmjerenim na podsticanje kreativne industrije u državi.

Informatičko društvo

Delegacija EU podsjetila na Digitalnu agendu za Evropu i istakla da se radi o jednom od tri prioriteta (*Green Deal* i migracije) i zatražila informaciju o trenutnom stanju u vezi s izradom novog Zakona o audio - vizuelnim medijskim uslugama.

Crnogorska strana je podsjetila na ključne aktivnosti preduzete nakon sastanka Pododbora (održanog početkom oktobra 2019. u Briselu), te informisala da je Vlada utvrdila Predlog zakona o e - upravi i Predlog zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu. Istaknuto da se Nacrt zakona o audio - vizuelnim medijskim uslugama nalazi u fazi međuresorne komunikacije, te da će nakon njenog završetka biti dostavljen Evropskoj komisiji i Savjetu Evrope na ekspertizu.